

GOED OM TE WETEN

Het DOC Volksverhaal van het Meertens Instituut

Op 1 juli 2006 is het DOC Volksverhaal van start gegaan. Een belangrijke en inhoudelijke en organisatorische vernieuwing binnen het Meertens Instituut is de oprichting van drie documentatie- en onderzoekscentra, waaronder het DOC Volksverhaal. Het DOC Volksverhaal maakt onderdeel uit van de afdeling Etnologie van het Meertens Instituut. Theo Meder is manager van het DOC. Als projectleider is in juli 2006 Ruben Koman aange trokken. Marianne van Zuijlen (vakreferente en documentaliste), Marie van Dijk (medewerkster onderzoek), Maarten van der Peet (technische ondersteuning) en Henk Rave (documentalist) zijn de overige medewerkers. Het DOC Volksverhaal verzamelt en onderzoekt volksverhalen in Nederland in heden en verleden. Volksverhalen zijn vertellingen die voor langere of kortere tijd mondeling circuleren tussen groepen mensen. Denk daarbij aan sprookjes, sagen, legenden, raadsels, fabels, moppen, kwispels, broodje-aap-verhalen en dergelijke. Het DOC Volksverhaal beheert een online database: de Nederlandse Volksverhalenbank, www.verhalenbank.nl. Deze database bevat momenteel meer dan 36.000 verhalen. Er bestaat een mogelijkheid om ook zelf een verhaal toe te voegen. In 2006 zijn circa 2000 verhalen toegevoegd. In 2006 is de databank 528.582 maal bezocht (door unieke ip-adressen).

Het DOC Volksverhaal van het Meertens Instituut in Amsterdam (KNAW) is een expertisecentrum met een omvangrijk archief aan volksverhalen die uit de mondelinge overlevering zijn opgetekend en een grote bibliotheek met edities van en publicaties over volksverhalen. Het DOC is tevens een vraagbaak voor het publiek. Daarnaast wordt er wetenschappelijk onderzoek verricht naar volksverhalen, waarover regelmatig gepubliceerd wordt.

Veldwerk

Het DOC Volksverhaal is vanaf november 2006 op veldwerk gegaan in de provincie Groningen. Sinds het veldwerkoffensief van Voskuil in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw is er geen structureel veldwerk meer

gedaan in Nederland. Het DOC Volksverhaal wil met het veldwerk onderzoeken welke verhalen tegenwoordig worden verteld en hoe de mondelinge vertelcultuur verandert. Daarnaast wil het, voor onderzoek naar de verspreiding en variatie van verhalen, de verhalenbank onderhouden met het verzamelde materiaal. Momenteel zijn in Groningen ruim duizend verhalen (van sagen, legenden, moppen tot broodje-aapverhalen) opgetekend. Met name projectleider Ruben Koman had gesprekken in de hele provincie, met verhalenvertellers, sjamanen, heksen, stadsmensen, boeren en buitenlui. Ook werd een verhalendag georganiseerd en werd gesproken met diverse culturele partijen in de provincie. Het veldwerk moet in 2008 resulteren in een provinciaal boek, uitgegeven door Profiel te Bedum.

Naast veldwerk in Groningen is het DOC Volksverhaal ook actief te werk gegaan in Utrecht (multicultureel festival), Limburg, Drenthe en Zeeland en onderzocht het de claiming van de sage van de Vliegende Hollander in Terneuzen tijdens het Vliegende Hollander Festival.

Lokale Verhalen

Jurjen van der Kooi van het Nedersaksisch Instituut, antropoloog Willem de Blécourt, en Ruben Koman en Theo Meder van het DOC Volksverhaal zijn in de laatste maanden van 2006 enkele malen bij elkaar geweest om te spreken over een landelijk standaard werk van sagen en legenden die met bepaalde plaatsen en groepen in Nederland zijn verbonden. Met uitgeverij Prometheus wordt in Amsterdam een contract getekend voor het boek 'Lokale Verhalen', dat in 2009 zal verschijnen.

Samenwerking

In 2006 is begonnen met het inventariseren van de publieke markt op het gebied van de vertelcultuur. Het DOC Volksverhaal wil graag samenwerken met maatschappelijke partijen, waarbij het zelf verantwoordelijk is voor het wetenschappelijk onderzoek, en de overige partijen het publieke domein voor hun rekening nemen. Er wordt met name samenwerking gezocht met de Stichting Vertellen, de Stichting Beleven, het Nederlands Centrum voor Volkscultuur, het tijdschrift Vertel Eens en uitgeverij Profiel.

In 2007 zal het DOC Volksverhaal de samenwerking starten met externe deskundigen, zoals medewerkers van universiteiten en onderzoeksinstituten. Tevens ambieert het DOC Volksverhaal om, in samenwerking met leden van de ISFNR, een International Folktale Database op te zetten. Het DOC Volksverhaal streeft dan ook naar interdisciplinaire en internationale samenwerking.

Boeken

- Koman, R.A. (2006), *Dalfser Muggen. Volksverhalen uit een Overijsselse gemeente. Mondelinge overlevering, volksgeloof en vertelcultuur in Dalfsen, Hoonhorst, Lemelerveld, Nieuwleusen, Oudleusen e.o.*
- Koman, R.A. (2006), *Bèh....! Dordtse volksverhalenkaart.* - Bedum: Profiel, 2006.- krt.
- Meder, Th. (2006), *In graancirkelkringen. Een etnologisch onderzoek naar verhalen uit de grenswetenschap.* Amsterdam University Press, Amsterdam, 416 p. 1e dr. (Salomé)

Artikelen

- Koman, R.A. (2006) 'Uit de verhalenbank: Kantjil het dwerghert.' Vertel Eens 1 (3), 24-26.
- Koman, R.A. (2006) 'Het DOC Volksverhaal.' Vertel Eens 1 (3), 31.
- Koman, R.A. (2006) 'Geloof en bijgeloof in Dalfsen en omstreken.' Historisch Overijssel 2 (3), 14-17.
- Meder, Th. & P. Burger (2006) "A rope breaks. A bell chimes. A man dies." The kwispel: a neglected international narrative riddle genre.' In: P. Catteuw & M. Jacobs & S. Rieuwerts ... [et al.] [red.] *Toplore. Stories and Songs*. WVT-Verlag, Trier, pp. 28-38. (Verhaalrepertoires en vertelcultuur)
- Meder, Th. (2006) 'ISFNR Committee "Folktales and the Internet".' ISFNR Newsletter 1 (1), 8. (De Nederlandse Volksverhalenbank) Meder, Th. (2006) 'Meertens Instituut.' Jaarverslag 2005 Ondernemingsraad en Onderdeelcommissies KNAW, 19-20.
- Meder, Th. (2006) 'De Schorpioen.' Vertel eens 1 (3), 12-13. (Vertellingen van de Nieuwe Tijd)

RUBEN A. KOMAN